

OSNOVNA ŠOLA NAZARJE
Zadrečka cesta 37, 3331 Nazarje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA:
LONČARSTVO V KOKARJAH

Tematsko področje: ZGODOVINA

Avtorica:

Barbara Venek, 9. razred

Mentorici:

Branka Nareks, prof. RP

Karla Jeromel Rednak, prof. RP

Nazarje, 2013

Raziskovalna naloga je bila pripravljena na Osnovni šoli Nazarje.

Mentorici: Branka Nareks, prof. RP in Karla Jeromel Rednak, prof. RP

Datum predavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD OŠ Nazarje, šolsko leto 2012/2013
KG zgodovina / lončarstvo / Kokarje / Zgornja Savinjska dolina
AV VENEK, Barbara
SA NAREKS, Branka / JEROMEL REDNAK, Karla
KZ 3331 Nazarje, SLO, Zadrečka cesta 37
ZA Osnovna šola Nazarje
LI 2013
IN **LONČARSTVO V KOKARJAH**
TD Raziskovalna naloga
OP VI, 33 s., 5 graf., 14 sl., 1 pril.
IJ SL
JI sl/en

AL Lončarstvo oziroma izdelovanje iz gline je po svetu zelo znano. V mojem domačem kraju so v preteklosti lončarili po posebnem postopku, katerega produkt so bili »črni piskri«. Namen naše raziskave je bil izvedeti, kako se je lončarstvo v Zadrečki dolini začelo in končalo, izbrskati znane postopke lončarjenja in izdelati črni lonček po tem postopku. Poleg tega smo raziskali tudi, koliko o glavni temi naše raziskovalne naloge vedo prebivalci Zgornje Savinjske doline in koliko bi se jih želelo bolj poučiti. Ugotovili smo, da šoloobvezni in priseljeni prebivalci črnolončarske posode ne poznajo tako dobro, kot tisti, ki tukaj živijo že od rojstva, in tisti, ki so osnovno šolo že končali. Spoznali smo, da veliko ljudi meša pojma »črni pisker« in »litoželezna posoda«, saj le-ta počrni zaradi uporabe na odprtem ognju, medtem ko je »črni pisker« črn zaradi načina izdelave in svojo barvo obdrži do konca. Opravili smo tudi intervju z gospodom Aleksandrom Videčnikom, ki je dober poznavalec zgodovine na tem območju, in gospodom Janezom Mavričem, ki zbira črnolončarske izdelke. Obiskali smo lončarko Marijo Štiglic in pregledali zgodovinske vire. Predvsem smo se naslanjali na raziskave gospoda Franja Baša, ki je zadrečko lončarstvo raziskoval pred drugo svetovno vojno in je imel vpogled v (kasneje uničene) listine gornjegrajske gospode. »Črnega piskra« nismo mogli poustvariti, saj večina postopkov žganja ni več znana, ustno izročilo pa ni popolno in ni preverljivo.

KEY WORD DOCUMENTATION

ND OŠ Nazarje, 2012/2013

CX history / pottery / Kokarje / The Upper Savinjska Valley

AU VENEK, Barbara

AA NAREKS, Branka / JEROMEL REDNAK, Karla

PP 3331 Nazarje, SLO, Zadrečka cesta 37

PB OŠ Nazarje

PY 2013

TI **POTTERY IN KOKARJE**

DT Research work

NO VI, 33 p., 5 fig., 14 photos., 1 enc.

LA SL

AL sl/en

AB Pottery or clay modelling is well known around the world. In my home town people used to model upon a special procedure the product of which were »black pots«. The purpose of our research is to find out how pottery began and ended in the Upper Savinjska Valley, to investigate pottery methods and to model a black pot on this procedure. Besides, we explore what is the knowlege concerning pottery among the inhabitants of the Zadrečka Valley and how many of them are interested to learn more about it. We have found out that school children and immigrants are not as well acquainted with black pottery as people who have lived in this area since their birth and those who have already finished primary school education. We have also discovered that many people confuse the terms »black pot«, which is black as a result of production method and retains its colour, and »cast-iron cookware«, which becomes black after being used on open fire. We have also carried out an interview with Aleksander Videčnik, who is familiar with the regional history, and Janez Mavrič, who collets black pottery. We have visited potter Marija Štiglic and checked historical records. We have primarily relied on the research of Franjo Baš who investigated Zadrečka pottery before the World War II and had insight into the (later destroyed) documents of Gornji Grad upper classes. We were not able to model »black pot« since the singeing processes have been forgotten while oral tradition is not detailed and verified.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA.....	III
KEY WORD DOCUMENTATION.....	IV
KAZALO SLIK.....	VI
KAZALO GRAFOV	VI
1 UVODNE MISLI	1
1.1. Namen raziskovalne naloge	1
1.2. Cilji raziskovanja	1
1.3. Hipoteze	2
2 PREGLED OBJAV	3
2.1. Kokarje.....	3
2.2. Lončarstvo	3
2.3. Začetek lončarstva v Kokarjah	3
2.4. Črno lončarski izdelki	4
2.5. Kokarski klobuk.....	6
2.6. Pridobivanje gline in izdelava izdelka	7
2.7. Lončarske kope in peka lončenine	7
2.8. Izumrtje lončarstva	8
3 METODE RAZISKOVANJA	9
3.1. Čas raziskovanja	9
3.2. Raziskovalni načrt.....	9
3.3. Raziskovalne metode	9
4 REZULTATI	10
4.1. Analiza anketnega vprašalnika	10
4.1.1 Poznavanje »črnih piskrov«.....	10
4.1.2 Želja po dodatnem izobraževanju in izpopolnjevanju o lončarstvu	12
4.1.3 Poznavanje postopka izdelave izdelkov	14
4.2. Intervju in pogovori	14
4.2.1 Intervju z gospodom Aleksandrom Videčnikom.....	15
4.2.2 Pogovor z gospodom Janezom Mavričem.....	18
4.2.3 Obisk pri gospe Mariji Štiglic	20
4.2.4 Obisk muzeja	23
4.2.5 Poskus oživitve lončarstva.....	26
5 RAZPRAVA.....	27
6 ZAKLJUČEK	29
7 POVZETEK	30
8 ZAHVALA.....	31
9 PRILOGE	32
10 LITERATURA IN VIRI.....	33

KAZALO SLIK

Slika 1: Del zbirke glinenih in lončenih izdelkov	4
Slika 2: Pekač za peko potice oziroma 'šarklja' posoda za shranjevanje in/ali kuho	5
Slika 3: Možnar	5
Slika 4: Kokarski klobuk	6
Slika 5: Kepa gline na vretenu	20
Slika 6: Oblikovanje lončka	21
Slika 7: Končni izdelek	21
Slika 8: Jamska peč	22
Slika 9: Zidana peč	22
Slika 10: Kokarski klobuk	23
Slika 11: Posoda za tekočino in hrambo jajc	24
Slika 12: Pekač za peko potice od strani	25
Slika 13: Tloris pekača za peko potice	25
Slika 14: Kokarski klobuk	27

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Poznavanje »črnih piskrov« - vsi anketirani	10
Graf 2: Poznavanje » črnih piskrov« - učenci	11
Graf 3: Poznavanje »črnih piskrov« - odrasli	11
Graf 4: Ali anketirani želijo pridobiti dodatna znanja o lončarstvu v Zg. Savinjski dolini	13
Graf 5: Želja po izobraževanju po spolu	13

1 UVODNE MISLI

1.1. NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

V dandanašnjem času si vse premalo vzamemo časa zase in svojo zgodovino. Tako se le pehamo za materialnimi dobrinami, premalo pa se zavedamo, kje so naše korenine. V raziskovalni nalogi želimo raziskati lončarstvo, ki je v preteklosti močno zaznamovala moj domači kraj.

V vseh teh letih se je tudi v mojem domačem kraju veliko spremenilo. V pogovoru s starejšimi prebivalci smo raziskali, koliko o lončarstvu še vedo. V anketi smo povprašali starejše prebivalce po vseh občinah Zgornje Savinjske doline, ali poznajo ta del zgodovine in v kolikšni meri.

Zaradi vseh sprememb in pomanjkanja zavedanja naših korenin smo se odločili, da zbrane podatke povežemo v raziskovalno nalogo in tako predstavimo delo, ki je bilo zelo povezano z Zgornjesavinjčani v preteklih stoletjih.

1.2. CILJI RAZISKOVANJA

- Iz pogovorov in literature bomo izvedeli, kako je potekala izdelava črnega piskra, in naredili svoj lončeni izdelek.
- Pogovorili se bomo z ljudmi, ki nam bodo o zgodovini lončarstva lahko povedali več (zgodovinarji, zbiralci in krajani, ki še imajo tovrstno posodo).
- Z anketo bomo preverili, če ljudje v Zgornji Savinjski dolini še poznajo črno posodo, postopke njene izdelave in če se želijo izpopolnjevati o lončarstvu.
- Anketirali bomo učence višjih razredov osnovnih šol in starejše ljudi ter ugotovili, ali lončarstvo starejši in tisti, ki že od rojstva bivajo v teh krajih, bolj poznajo. Anketo bomo izvedli v različnih krajih (šolah).
- Raziskali bomo, ali so kdaj poskušali obuditi lončarstvo kot obrt ali spomin nanj in kako.

1.3. HIPOTEZE

1. Učenci poznajo pojem »črni piskri« manj kot odrasli.
2. Postopki izdelave »črnih piskrov« so še vedno znani.
3. Ljudje se želijo izpopolnjevati o lončarstvu.
4. Vsak poskus oživitve lončarstva je propadel.

2 PREGLED OBJAV

2.1. KOKARJE

Kokarje so gručasto naselje na desnem bregu reke Drete, v spodnjem delu Zadrečke doline, kjer vanjo prehaja pobočje Dobroveljske planote. Znane so predvsem po romarski cerkvi Matere božje ali Device Marije, ki se prvič omenja že leta 1346. Kokarje so imele nekoč svojo pristno domačo obrt, lončarstvo. Izdelovali so črno lončeno posodo, glino pa so dobivali na nizkem razvodju med Dreto in Savinjo, imenovanem Gorica.

2.2. LONČARSTVO

»Lončarstvo je izdelovanje posode in drugih izdelkov iz gline, ročno ali na lončarskem vretenu. Posušene izdelke žgejo v pečeh in po potrebi tudi loščijo.«

(sl.wikipedia.org/wiki/Lončarstvo)

Lončarstvo sodi med najstarejše obrti na svetu. Središča te obrti so nastala predvsem tam, kjer so našli glavne žile gline. Po drugi svetovni vojni se je število lončarjev sicer zelo zmanjšalo, vendar je ta obrt v SV Sloveniji še vedno zelo razširjena. Lončarstvo se nadaljuje predvsem z družinsko tradicijo, zaradi raznih tečajev pa nastajajo tudi novi lončarji.

2.3. ZAČETEK LONČARSTVA V KOKARJAH

Glinene izdelke so v Kokarjah, po nekaterih pisnih virih, izdelovali že od leta 1340. V arhivih gornjegrajske gospode sta tistega leta omenjena lončarja Mihael in Konrad iz Kokarij.

Vsi kasnejši zapisi nimajo dovolj podatkov ali pa jih za nekatera obdobja sploh ni. Marsikdo trdi, da so bili lončarji tukaj že od nekdaj, saj so na Šentjanžu našli žare, ki so bile precej podobne lončarskim izdelkom iz Kokarij.

Šele veliko kasneje, v 18. stoletju, so nastali popolnejši pisni viri o lončarstvu. Znanje lončarjev se je prenašalo z očeta na sina, dokler ni iz avstrijskega cesarstva prišel ukaz, da morajo cehi svoje delovanje prilagoditi. Od takrat ni mogel nihče postati lončarjev vajenec brez privolitve ceha.

Dolga leta je lončarstvo predstavljalo vir zaslužka. Leta 1779 je bilo v lončarski register vpisanih 74 lončarjev iz Zgornje Savinjske doline. Kar nekaj je še priimkov ali imen, ki spominjajo na to dejavnost (npr. Lončar, Piskrc). Priimke so zapisovali tujci, zato so jih v nekaterih primerih popačili (npr. Lukinci – Likinci).

Slika 1: Del zbirke glinenih in lončenih izdelkov
(Foto: B. Venek – zbirka Janeza Mavriča v Gornjem Gradu).

2.4. ČRNO LONČARSKI IZDELKI

Kuhinjska posoda je bila različna; držala je od enega decilitra do več litrov, podobno kot posoda za shranjevanje. Zaradi razlike so ji različno poimenovali: mali, srednji in veliki pisker, svinjski in mlečni pisker, lonec za kašo in župo (juho), latvica za kisló mleko, možnar.

Posodje za shranjevanje so imele drugačna imena: žganjar (v njem so kuhali »šnops«), mastnek ali maščobnek (posoda za mast), fžunek (za fižol) in kašnek (za kašo). Župnjek ali dvojček so uporabljali za nošenje hrane na polje. Barigla je bila posoda v kateri so prenašali tekočine ali pa so jih tam tudi shranjevali. Izdelovali so tudi »štampre« oziroma kozarčke za žganje.

Slika 2: Pekač za peko potice oziroma 'šarklja' posoda za shranjevanje in/ali kuho
(Foto: B. Venek – zbirka Janeza Mavriča v Gornjem Gradu).

Slika 3: Možnar
(Foto: B. Venek - zbirka Janeza Mavriča v Gornjem Gradu).

Posoda za kuho navadno ni bila okrašena ali barvna; bila je črna ali siva, v posodo za shranjevanje pa so bile lahko tudi vrezane začetnice kupcev, verska znamenja in vzorci. Za shranjevanje denarja so izdelovali hranilnike v obliki majhnih prašičkov ali vojaških glav.

2.5. KOKARSKI KLOBUK

Kokarski klobuk, posoda za peko klobas, je ena izmed najznamenitejših črnonlončarskih izdelkov, ki so jih izdelovali kokarski lončarji. Posoda je imela obliko narobe obrnjenega damskega klobuka, na katerega so tja, kjer bi morala biti glava, namestili mrežo. Ta je bila navadno kovinska in na posodo ni bila pritrjena. V njem oziroma na njej so pekli klobase. Te so med peko svojo maščobo spuščale na dno klobuka.

Slika 4: **Kokarski klobuk**
(Foto: B. Venek - zbirka Janeza Mavriča v Gornjem Gradu).

Klobuk je moral biti brez kakršne koli razpoke ali luknjice. Lončarski vajenci kokarskih klobukov niso smeli izdelovati, dokler jim ni njihov mojster dovolil.

Izdelava kokarskih klobukov je bila posebna. Govorili so, da si je treba med tem delom iz glave izbrisati vse, kar dela ljudi razdražene.

2.6. PRIDOBIVANJE GLINE IN IZDELAVA IZDELKA

Glino so Kokarski lončarji kopali na Gorici, ob Dreti, na svojih poljih in travnikih. Da so sploh lahko uporabili glino, so jo morali najprej očistiti. Obdelovali so jo z nogami in iz nje odstranili nečistočo ter večje koščke kamnin. Nato so jo še naprej gnetli, da je postala dovolj mehka za obdelavo.

Glina ima na različnih najdiščih različno sestavo. Ta navadno vsebuje ilovico in zelo majhne drobce peska. Zaradi vsebnosti vode se pri žganju tudi krči. Predvidevam, da so tukaj kopali črno glino, saj le ta po žganju postane temne barve.

Večina lončarjev je svoje izdelke izdelovala na lončarskih vretenih. To dokazujejo vdolbinaste črte, ki so nastale pri oblikovanju. Vretena so bila na nožni pogon, ki je bil podoben kot pri kolovratu.

2.7. LONČARSKE KOPE IN PEKA LONČENINE

Lončarji oziroma lončarske družine so imeli vsak svojo lončarsko kopo, imenovano tudi peč. Lončarske kope so imele obliko obrnjenega kozarca. Zidali so jih iz opek.

Ko so končali z oblikovanjem lončenih izdelkov, so jih posušili in nato dali v kopo. Za kurjavo so uporabljali različna drva, najpogosteje pa borova ali macesnova. Prvi lončarji so uporabljali za žganje lončenine primitivna ognjišča brez "strehe". Kasneje so nad ognjiščem naredili obod in tako zadržali vročino okoli izdelka. Zaradi večje vročine so se lončeni izdelki hitreje žgali in manj lomili. Ko so kasneje sezidali tudi dimnik, so tako dosegli, da se je ogenj bolj razbohotil in so se plini odvajali iz peči. Dimniki so bili bolj ali manj le luknje na vrhu kope.

Kokarski lonci so imeli večinoma črno ali temno sivo barvo. Na tržišču so se znašli tudi izdelki svetlo sive ali rdečkaste barve.

Svetlo sivo barvo so dobili, če so les pred žganjem polili s smolo, za črno barvo pa so uporabljali iveri iz borovih štorov, ki so jih dobili v gozdovih pod lastništvom gornjegrajske

gospode. Lončarsko kopo so napolnili z iveri in prižgali. Po lončenini se je zlivala smola in jo naredila črno in odporno proti vodi.

2.8. IZUMRTJE LONČARSTVA

Lončarji so svoje izdelke prodajali skoraj po vsej Sloveniji, v času splavarjenja pa tudi na območje Balkana. V 19. stoletju sta bili dve najpomembnejši poti: proti Šoštanju in proti Trojanam. V smeri Šoštanja so prodajali predvsem izdelke za shranjevanje živil, v smeri Trojan pa lončene izdelke za kuho ter jih preprodajali v smeri Posavja, Gorenjske in Notranjske.

Zaradi razvoja industrije in s prihodom kovinskih ter plastičnih izdelkov se je lončarstvo počasi umikalo iz Kokarij in nato konec 19. stoletja dokončno izumrlo. V času po prvi svetovni vojni so zaradi pomanjkanja ponovno pričeli z delom posamezni lončarji, z letom 1931 pa je lončarstvo dokončno prenehalo.

3 METODE RAZISKOVANJA

3.1. ČAS RAZISKOVANJA

Raziskovali smo od novembra 2012 do februarja 2013.

3.2. RAZISKOVALNI NAČRT

1. V razpoložljivi literaturi smo poiskali podatke o lončarstvu in Zgornji Savinjski dolini.
2. Izvedli smo anketo med prebivalci Zgornje Savinjske doline.
3. Izvedli smo intervju z gospodom Aleksandrom Videčnikom, Janezom Mavričem in opravili pogovore s krajani.
4. V muzeju v Gornjem Gradu smo si ogledali zbirko g. Mavriča, ki je vnet zbiralec starin iz bližnje okolice.
5. Izdelali smo glinen izdelek na lončarskem vretenu. Sami smo poiskali in odkopali glino na znanih lokacijah.
6. Pridobljene informacije smo zapisali v raziskovalno nalogo.

3.3. RAZISKOVALNE METODE

- zbiranje zgodovinskih podatkov
- intervju in pogovor
- anketiranje
- praktično delo
- fotografiranje
- računalniška obdelava

4 REZULTATI

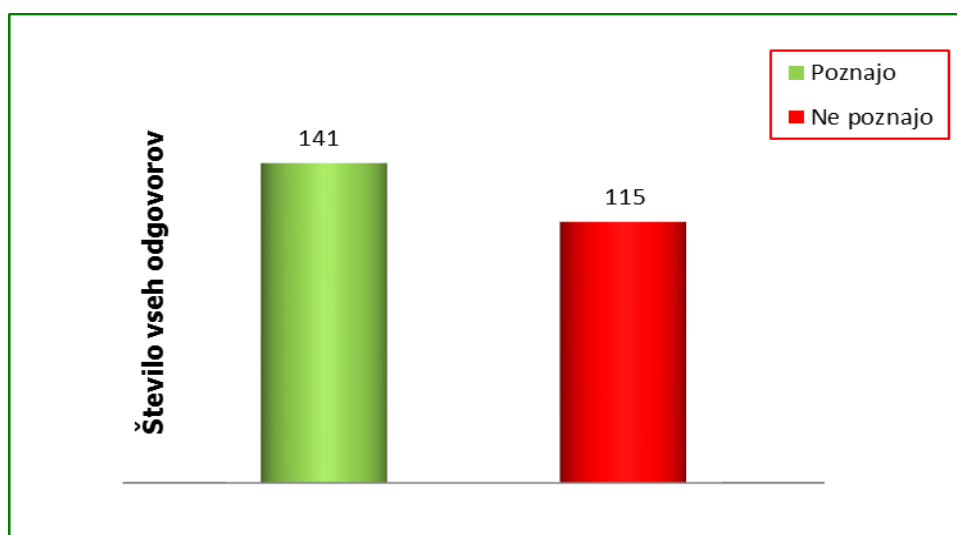
4.1. ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Anketirali smo učence osmih ali devetih razredov zgornjesavinjskih OŠ (OŠ Mozirje s podružnico, OŠ Nazarje, OŠ Rečica, OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad s podružnico, OŠ Blaža Arničiča Luče) in naključne odrasle prebivalce Zgornje Savinjske doline. Na vsako šolo smo poslali po 20 anket za učence in 20 anket za starše, znance oziroma starejše. Od 300 poslanih anket jih je bilo vrnjenih 256. Pri obdelavi smo upoštevali 124 anket za učence in 132 za odrasle.

S pomočjo ankete smo želeli raziskati, kako prebivalci Zgornje Savinjske doline pravzaprav poznajo »črne piskre« in postopek izdelave le-teh ter kako jih ta tematika zanima.

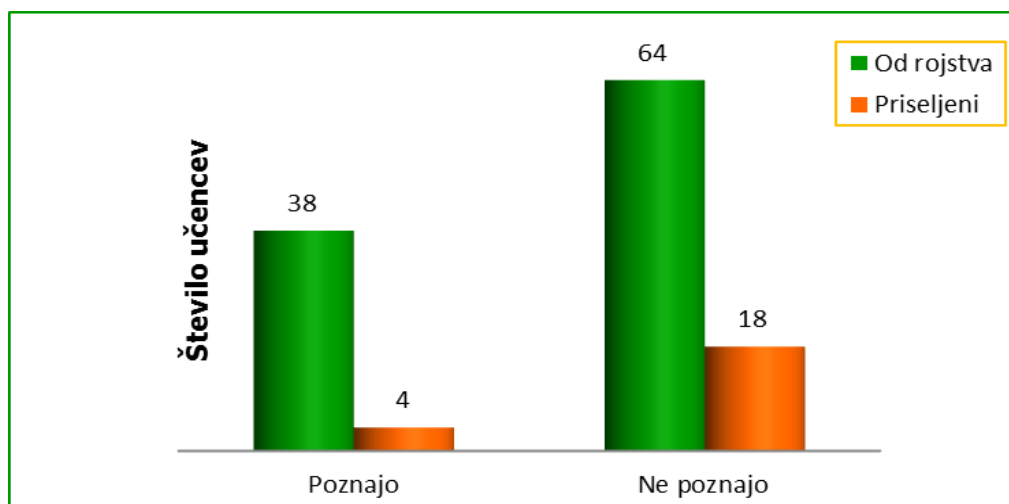
4.1.1 Poznavanje »črnih piskrov«

Ko smo prešteli vse odgovore, je bilo iz prikaza razvidno, da med številom tistih, ki poznajo oz. ne poznajo črne posode ni bistvene razlike; 55% vseh anketiranih je potrdilo, da vedo, kaj so »črni piskri«, 45% anketiranih pa le-tega ne pozna.

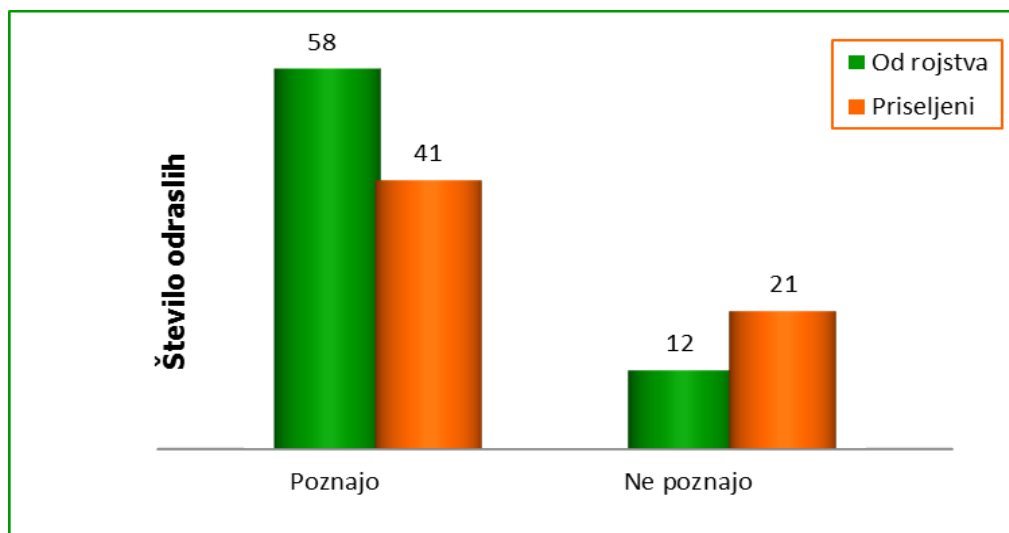
Graf 1: Poznavanje »črnih piskrov« - vsi anketirani

Kljub temu pa pri nadaljnji obdelavi podatkov opazimo, da se z dodajanjem drugega kriterija (*starost*) razmerje precej spremeni.

Graf 2: Poznavanje »črnih piskrov« - učenci

Čeprav bi lahko pričakovali, da učenci v šoli o zgodovini domačega kraja oz. pokrajine izvedo več, temu ni tako, saj je pritrdilno odgovorilo le 34 % učencev. Rezultati se med posameznimi šolami bistveno ne razlikujejo.

Graf 3: Poznavanje »črnih piskrov« - odrasli

Hipoteza, da učenci poznajo »črne piskre« manj kot odrasli, je potrjena.

Migracije prebivalstva so tudi v našo dolino pripeljala kar nekaj priseljencev. Pričakovali bi, da domačini, torej tisti, ki v kraju bivajo od rojstva, o zgodovini vedo več. Ko smo o tem povprašali anketirance je bil odgovor pričakovan.

Med tistimi odraslimi, ki poznajo lončarstvo, jih slabih 59% od rojstva biva v kraju, nekaj več kot 41% je priseljenih. Pri učencih pa je delež tistih, ki vedo kar, 90% v korist domačinov (graf 2 in graf 3).

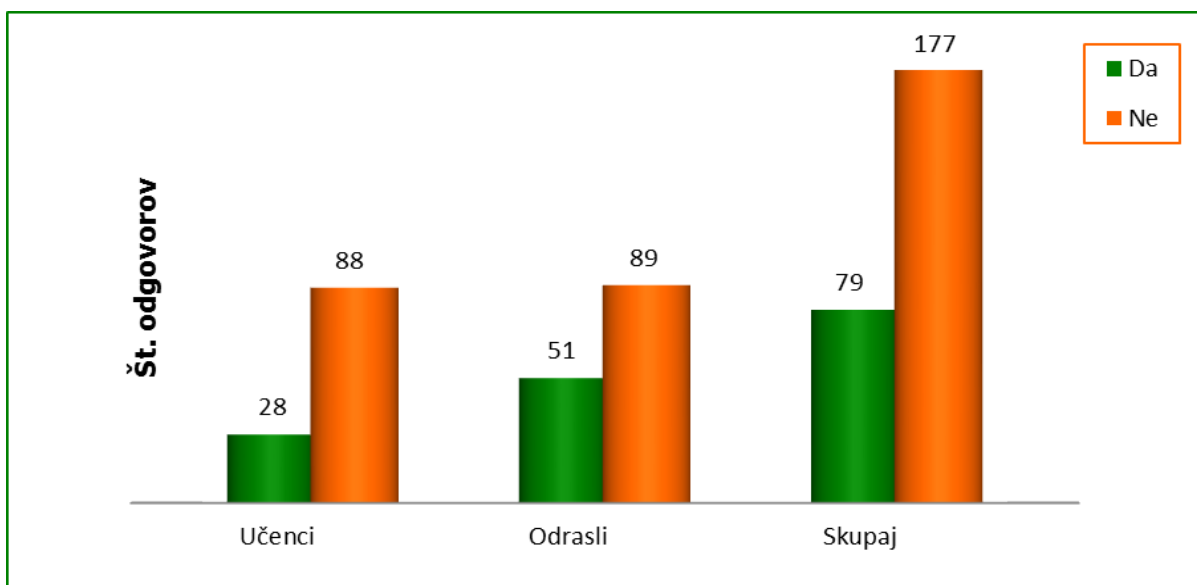
4. 1. 2 Želja po dodatnem izobraževanju in izpopolnjevanju o lončarstvu

Anketirani prebivalci Zgornje Savinjske doline imajo po svojih domovih kar nekaj bodisi okrasnih ali uporabnih lončenih in glinenih predmetov. Za le-te so navedli pomanjkljiva imena ali pa so predmet kar opisali s svojimi besedami. Večina jih niti ne ve, od kod je predmet.

Glede na to, da se čedalje več ljudi odloča za nakup lončenih okraskov in posode, po svetu pa je lončarstvo oziroma izdelovanje iz gline dokaj znano in moderno, smo bili prepričani, da bi se več kot polovica anketiranih želela o tem bolj poučiti.

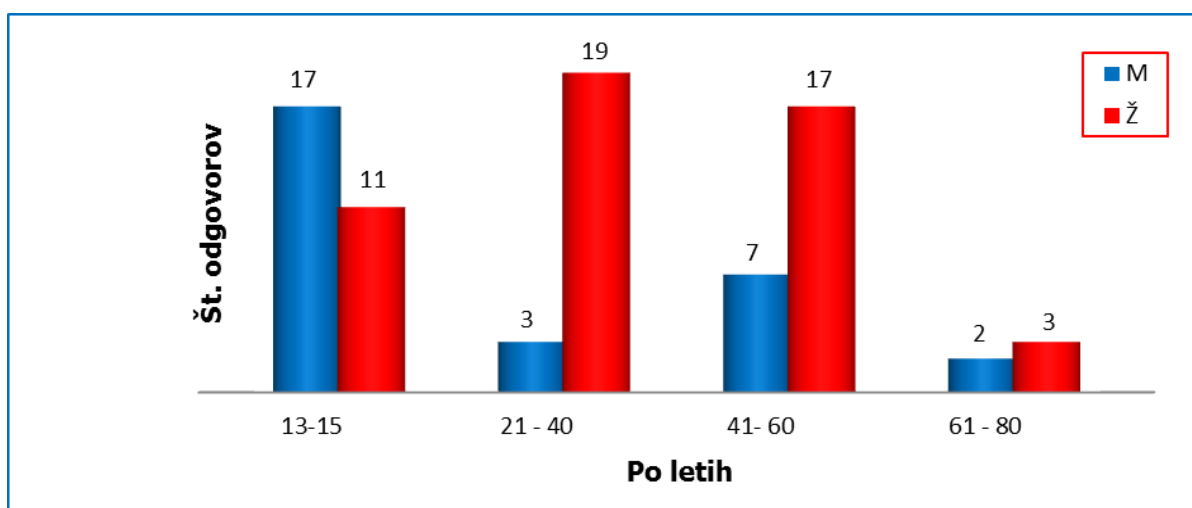
Rezultati pa so pokazali, da je teh le 31 %, t. j. 79 od vseh 256 anketiranih.

Hipoteza, da se več kot polovica anketiranih želi izpopolnjevati o lončarstvu, je ovržena.

Graf 4: Ali anketirani želijo pridobiti dodatna znanja o lončarstvu v Zg. Savinjski dolini

Na temo lončarstvo v Zg. Savinjski dolini je zanimanje za pridobivanje znanja pokazalo 35 % učencev in 65 % odraslih. Med odraslimi si želi izvedeti o lončarstvu več v večji meri prebivalstvo med 41 in 60 letom starosti. Pri učencih je željo pokazalo več moških, in sicer 61 %, t. j. 17 učencev, pri odraslih pa se za izobraževanje zanima 39 žensk, t. j. 76 %.

Graf 5: Želja po izobraževanju po spolu

Med razloge o svoji odločitvi, so navajali, da jih zanima zgodovina njihovih prednikov, zgodovina na splošno in stara obrt. Lončeni ali glineni izdelki se jim zdijo lepi, hrana v teh posodah je bolj okusna in v njih ostaja dlje časa topla. Zlasti ženske so navajale, da bi se rade naučile izdelati kakšen uporaben predmet (lončke za lončnice ali okraske), moškim pa je ta obrt všeč.

4. 1. 3 Poznavanje postopka izdelave izdelkov

Nekaj prebivalcev (4 učenci in 49 odraslih) je odgovorilo, da poznajo postopek izdelovanja črne posode, vendar smo ob pregledu nadaljnjih odgovorov ugotovili, da opisani postopki niso neposredno povezani z izdelavo črne posode.

Zapisali so postopke obdelovanja (oblikovanja) gline in lončarjenje nasploh, značilnosti pa ne. Pri posameznih opisih se je izkazalo, da (verjetno zaradi opisa »črni«) mislijo na litoželezne posode (te namreč na odprtem ognju počrniijo). Ob tej ugotovitvi se poraja vprašanje, ali resnično vsi, ki so zapisali, da vedo, kaj so »črni piskri«, to resnično vedo.

S pomočjo tega vprašanja smo ovrgli hipotezo, da so postopki izdelave črnih piskrov še vedno znani.

Postopki lončarjenja na način zadrečkih lončarjev so se izgubili v letih po drugi svetovni vojni, ko so umrli potomci zadnjega lončarja v Zgornji Savinjski dolini, ki je izdeloval »črne piskre«.

4.2. INTERVJU IN POGOVORI

- Izvedli smo intervju z gospodom Aleksandrom Videčnikom.
- V muzeju v Gornjem Gradu smo si ogledali zbirko gospoda Janeza Mavriča in z njim opravili pogovor.
- V Nazarjah smo obiskali lončarko gospo Marijo Štiglic in na lončarskem vretenu izdelali glinen izdelek.

- Opravili smo pogovore s predstavnikom Turističnega društva Gornji Grad, gospodom Iztokom Kolencem, predsednico Turističnega društva Nazarje, gospo Vanjo Hofbauer ter z učiteljico Zvonko Zakrajšek in okoliškimi prebivalci.

4.2.1 Intervju z gospodom Aleksandrom Videčnikom

1. *Kdaj se je v Zgornji Savinjski dolini razvilo lončarstvo?*

Lončarstvo se je v Zgornji Savinjski dolini začelo v 6. stoletju, s prihodom Slovanov. Kot potrditev te navedbe lahko navedemo najdbe na Šentjanžu. V grobovih so namreč našli posode (žare) s pepelom, ki so bile žgane na isti način, kot so jih žgali v Kokarjah.

Ob tem je pripomnil: »Če so ti slovanski grobovi imeli črnonončarske posode za pepel, so verjetno postopek prinesli Slovani s seboj!«

2. *Kje se je lončarstvo pravzaprav začelo?*

Lončarstvo se je začelo v Kokarjah in v njegovi okolici oziroma na področju današnje krajevne skupnosti Kokarje. Ni naključje, da so v Pustem Polju zahtevali prvo kmečko šolo. V Nazarjah je šola sicer že bila, vendar nihče ni želel svojih otrok pošiljati tako daleč. Želeli so, da bi se tam ustanovila tako imenovana 'nedeljska šola'. Tako je nastala šola na Gorici. O lončarjih Konradu in Mihaelu nimamo dovolj podatkov, zato tudi ni preverjeno, da bi bila prva lončarja.

3. *Zakaj so se odločili za lončarstvo in ne za katero drugo obrt?*

Lončarstvo ni obrt, temveč domače rokodelstvo. V tistih časih je bila zelo potrebna posoda, saj nisi mogel skočiti v trgovino in jo kupiti. Biti lončar pa je tudi zelo lep poklic. Sicer ni podatkov, kako so se znanja prenašala, vendar lahko predvidevamo, da so starši povedali o svojih lončarskih postopkih svojim otrokom in ti so kasneje to nadaljevali. Konec 17. oziroma v začetku 18. stoletja je gornjegrajska gospoda izdala ukaz, da morajo imeti lončarji svoj ceh. Tako so lahko nadzorovali zaslužek v škofiji in imeli približen izračun prodaje. Ko je prišel v avstrijskem cesarstvu na prestol Jožef II. in sprostil trg, je ceh propadel. Čeprav je lončarski ceh deloval samo okoli 90 let, je bil registriran in vanj so se morali vpisati vsi lončarji.

4. Kje so pridobivali glino?

Glino so kopali predvsem na Gorici in okoli Drete. Nekaj so poskušali tudi okoli Rečice, pa se nekako ni obneslo.

5. Ali poznate kakšen postopek žganja lončenine?

Žgali so v pečeh, za črno barvo pa so dodajali macesnovo in borovo smolo. Nikjer ni zapisano, da bi uporabljali točno določen les. Seveda je moral biti suh. Ker so bili gozdovi last fevdalcev, so uporabljali za kurivo vse: od korenin do najmanjših vejic.

6. Kakšne oziroma katere izdelke so izdelovali lončarji?

Izdelovali so predvsem lonce za potrebe gospodinjstva. Glede na namen so jih tudi imenovali; npr. posoda za hrambo masti - mastnek. Najbolj znana posoda kokarskih lončarjev je bila nedvomno kokarski klobuk.

7. Približno koliko so tedaj stale lončene posode?

Kokarski lončarji so prodajali svoje izdelke veliko ceneje kot drugi lončarji po tedanjem avstrijskem cesarstvu. Podatkov o takratni ceni pa pravzaprav ni.

8. Ali so na posodah različnih lončarjev bile kakšne oznake, ki bi označevale lončarja, ki jih je izdelal?

Na posodah ni bilo znakov, saj jih je lahko prodajal kdorkoli: hlapci, dekleta, celo žene. Posodo so tako prodajali podobno kot Ribničani svojo suho robo.

9. Ali so lončarji svoje izdelke prodajali na vaških sejmih?

V glavnem so lončenino prodajali po sejmih (dokumentacijo hranijo v Mozirju), pred tem pa od hiše do hiše. Prodajali so vse do osrednje Avstrije (najdlje 70 km od Gradca), v Trst, s splavarji pa so pošiljali svojo robo do Beograda.

10. Ali so imeli kakšno posebno 'lepilo', če jim je izdelek počil ali se zlomil?

Ne. Če je izdelek počil, je bil pokvarjen. Treba je bilo narediti ali kupiti drugega.

11. *Kje in zakaj se je lončarstvo končalo?*

Lončarstvo se je končalo v Kokarjah okoli leta 1931. Zadnji lončar, ki je lončaril na star način, se je pisal Cigale. Industrijska posoda je bila mnogo cenejša, pločevinasta in emajlirana posoda ni bila tako draga kot lončena.

12. *Kako so pred lončarstvom služili svoj denar?*

Pred lončarstvom so bili verjetno tlačani gospode na naših tleh. Bili so preprosti podložniki, v službi gosposčine, ki je bila tod pred gornjegrajsko. Gornjegrajska gospoda je bila sorazmerno mlada.

13. *Ali so kdaj poskušali obuditi lončarstvo?*

Dvomim. Od tistih časov se je moda posode precej spremenila; zdaj je moderna drobna posoda, tega pa takrat niso imeli. Družina je jedla iz ene sklede, zato je ta morala biti velika.

14. *Ali so se na Vas že kdaj obrnili pri poskusih obujanja lončarstva?*

Name so se obrnili, ko so se pripravljali na Lončarski praznik. Središče lončarstva bi lahko bilo v Kokarjah. Zaradi nesoglasij zaenkrat iz tega ni bilo še nič.

15. *Katero literaturo mi predlagate in na koga naj se še obrnem, da bom dobila še več podatkov?*

Obrnite se na g. Mavriča, v mojo zbirki (Zbirka Aleksandra Videčnika) so tudi moje mape o lončarstvu v Kokarjah. V Gradcu (Avstrija) hranijo veliko podatkov o lončarjih v Sloveniji. Tudi v zborniku Celjskega muzeja so nekoč pisali o lončarstvu.

Za konec je gospod Videčnik povedal še del pesmi iz svoje zbirke, ki govori o kokarskih lončarjih:

»Kelnerca rajtngo dej.

sm u Kokerjeh domej.

V tistih černih Kokerjeh...«

4.2.2 Pogovor z gospodom Janezom Mavričem

Gospod Mavrič se že od leta 1979 ukvarja z zbiranjem izdelkov zadrečkih lončarjev. Največ posod je dobil od prebivalcev Gornjega Grada oziroma tistih prebivalcev, ki so ga poznali. V Kokarjah, Potoku in Lačji vasi mu domačini lončarskih izdelkov niso želeli niti pokazati. Izdelki v njegovi zbirki, ki jo hrani v muzeju v Gornjem Gradu, so z raznih kmetij, kjer so jih nameravali zavreči, saj se niso zavedali njihove prave vrednosti. Že pred začetkom njegovega zbiranja so ljudje čistili podstrešja in zavrgli črnolončarske izdelke, saj je bila litoželezna posoda, ki so jo v drugi polovici 19 stoletja uvažali s Češke, bolj uporabna. Le nekaj zadrečkih lončarskih izdelkov se je ohranilo. »Posoda se je ohranila, ker je nekaj posebnega, ker je lepa. Niso poznali niti njene uporabe. Ljudje so jo založili po podstrešjih in 'kaštah', nato po nanjo pozabili,« je povedal.

Starejši ljudje bolj cenijo črnolončarske izdelke in jih hranijo, mlajšim pa se to ne zdi vredno. Menda so posodo raje prodali Avstrijcem, vendar za šilinge, ne dinarje. V letih med drugo svetovno vojno in po njej je bilo veliko preprodajanja starin, med drugim tudi črnolončarskih izdelkov. Preprodajali so jih po drugih državah v Evropi, predvsem po Avstriji, in popolnoma nemogoče je, da bi jih zdaj dobili nazaj. Večinoma so jih prodajali po sejmi in bazarjih, od tam pa so šli vsak svojo pot.

V muzeju ima Janez Mavrič razstavljenih veliko posod in pripomočkov za kuho. Takšne, za shranjevanje, ni nikjer dobil, je pa to njegova velika želja. Ima le en popoln komplet posode-kokarski klobuk z mrežo ter pokrovom. V zbirki ima tudi najmanjša nosila za 16 loncev. (*Opomba: Večje nosilo je lahko držalo od 20 do 23 posod*). Prav nosila so bila eden izmed načinov, da je imela gornjegrajska gospoda lončarski ceh »pod kontrolo«; zanje je lončarjem računala pristojbino. Sprva nihče namreč ni smel svojih izdelkov prevažati z vozovi ali splavi. Moral jih je nositi eden izmed domačih ljudi: dekla, hlapec, žena ali lončar sam. Kdor je za prodajo najel tako imenovanega 'zunanjega človeka', je moral plačati kazen. Izjema je bila le prodaja na sejmi in ob lepih nedeljah; takrat so smeli najeti prodajalca, ki je stal za stojnico. Vsak lončar je smel uporabljati le svoje (eno) nosilo, vrednost lončenine na njem je bila približno tolikšna kot vreča (*Opomba: mernik; 28 litrov, po F. Baš*) pšenice. S prepovedjo

preprodaje so škofje želeli zagotoviti možnost preživetja svojim tlačanom ter tako vzdrževali socialni mir. (*Opomba: Okoli 1776, ko je bil izdan lončarski red.*).

Na eno izmed posod je gospod Mavrič se posebej ponosen. Pri neki hiši mu je gospodinja povedala, da je v gozd odnesla čisto črno posodo in jo pustila tam. Našel je štirioglato posodo s pipico, žgano na črnolončarski način, ki je imela notranjost popolnoma oblepljeno z nečim, ker je bilo podobno beljaku. Nato se je več ur ukvarjal z odstranjevanjem kot kamen trde obloge. Ko je končal, je bila posoda kot nova.

Etnolog Tone Cevc je na Veliki planini med izkopavanjem našel črepinje in jih povezal z mavcem. Kasneje se je oglasil v muzeju v Gornjem Gradu in tam našel enako latvico, kot jo je prej poskušal poustvariti. Po obliki zgornjega roba, ki naj bi bil v vsakem obdobju malce drugačen, je ocenil, da je latvica iz muzeja stara več kot 400 let. Gospodu Mavriču je povedal tudi, da so arheološke najdbe, vsaj kar se tiče posod z Velike planine, delo zadrečkih lončarjev, najdbe na Gradišču pa so še mnogo starejše.

Ko je govoril o najdbah, je omenil, da vsakdo, ki malce koplje okoli hiše ali po polju, lahko najde kakšno črepinjo lončenine. Včasih razbite posode niso vrgli stran ali v smeti, zakopali so jo v domačo prst. Ne k sosedu, češ, jaz tega ne rabim, zakopali so jo v zemljo ob svoji hiši. »Preden nekaj propade, je vredno raziskave, kasneje je že zgodovina, « je poudaril.

Z raziskovanjem Zadrečke lončarije se je pred vojno ukvarjal le gospod Franjo Baš (*Opomba: F. Baš; Doneski k zgodovini Gornjegrajskega. III. Zadrečki lončarji.*). Med vojno je bilo večino listin uničenih, čeprav jih že tako ali tako ni bilo veliko. Večina zgodovinarjev se zdaj med svojimi raziskovanji naslanja na njegove razprave oz. zapiske, saj se je o lončarstvu ohranilo le ustno izročilo, ki pa ni popolnoma zanesljivo. Izdelki pa, na žalost, ne govorijo...

4.2.3 Obisk pri gospe Mariji Štiglic

Kljub temu da mi glina in oblikovanje iz nje nista tuja, sem pri izdelavi svojega prvega »črnega piskra« za pomoč prosila izkušeno lončarko, gospo Marijo Štiglic iz Nazarij.

Glina, ki sem jo skopala na znanih najdiščih iz preteklosti, je manj uporabna (nečista, slabše kvalitete), zato sva uporabili že prečiščeno kupljeno glino. Gospa Marija je razložila osnove dela na sodobnem, električnem lončarskem vretenu. Za vreteno mi ni pustila, saj za delo na takšnem stroju potrebuješ kar nekaj priprav in učenja, zato je lonček oblikovala sama.

Postopek obdelave in izdelave pa se od preteklih ne razlikuje bistveno.

Postopek izdelave lončarskega izdelka na lončarskem vretenu.

- Glino je potrebno pred delom na vretenu očistiti nečistoče, jo navlažiti in temeljito pregnesti, da postane mehka.
- Iz gline oblikujemo kepo, ki jo vržemo na vrtljivi del vretena. Ostanek shranimo za naslednji izdelek ali iz njega izdelamo dodatke (ročaje, pokrove...).

Slika 5: **Kepa gline na vretenu**
(Foto: B. Venek).

- Z gobico močimo glino in občasno obrišemo vrtljivi del vretena, kjer se nabira odvečna glina. S prsti nežno pritiskamo na glino in pod našimi prsti začne nastajati zelena oblika.

- S prsti oblikujemo 'bučko' tako, da jo zgoraj in spodaj pritiskamo; tako nastane oblika kozarca za konjak z ožjim spodnjim delom in brez peclja. Nato s palcem in kazalcem pritisnemo dva centimetra pod zgornjim robom, da se začne glina nagibati navzven.

Slika 6: **Oblikovanje lončka**
(Foto: B. Venek).

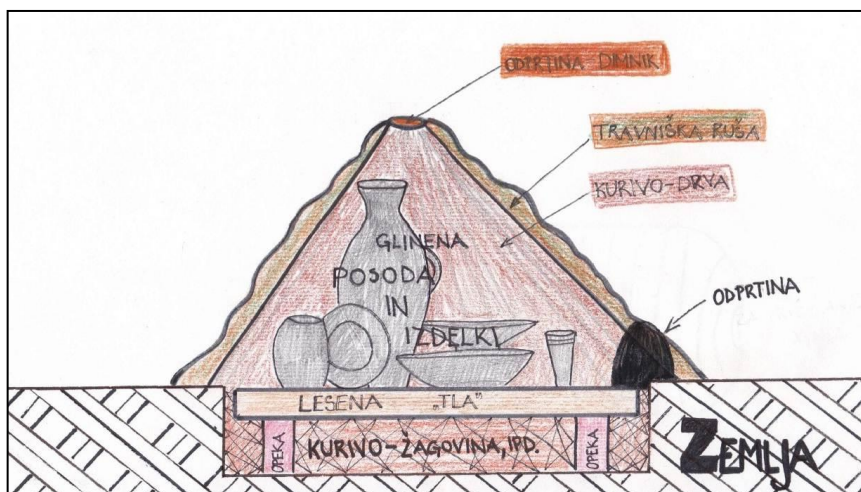
- Izdelek si podrobno ogledamo, da najdemo morebitne nepravilnosti ali napake.
- Z žico potegnemo po vrtljivem delu in tako ločimo izdelek od lončarskega vretena. Paziti moramo, da pri tem ne poškodujemo izdelka in ne naredimo luknje v dnu.
- Izdelek prestavimo na drugo podlago in ga damo sušit.

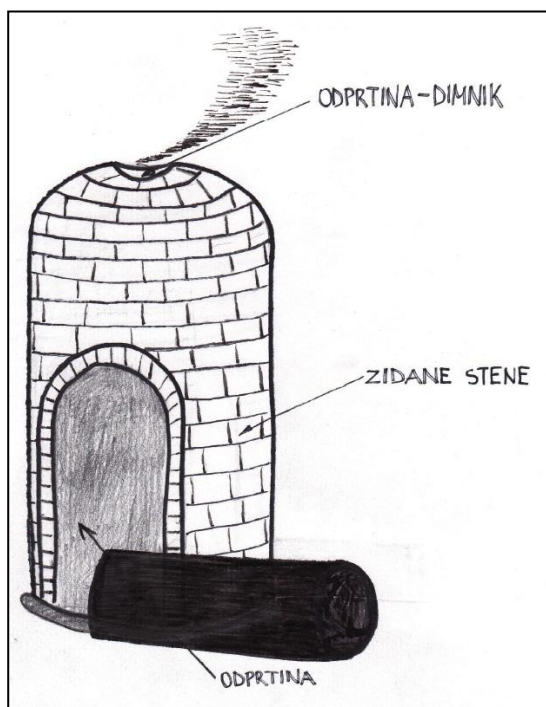
Slika 7: **Končni izdelek**
(Foto: B. Venek).

- Po sušenju se izdelek speče na visoki temperaturi; na sodoben način v peči, kokarski lončarji pa so lončenino pekli v kopah, sprva jamskih, kasneje pa v zidanih.

Med pogovorom ob izdelavi lončka je gospa Marija opisala izgled in delovanje jamske peči. Odprtina pri tleh je služila temu, da so tam kopo prižgali. Kasneje so to odprtino prekrili s travniško rušo. Drva so bila borova ali/in macesnova. Premer dimnika je meril cca 10 cm.

Slika 8: Jamska peč
(Risba: B. Venek).

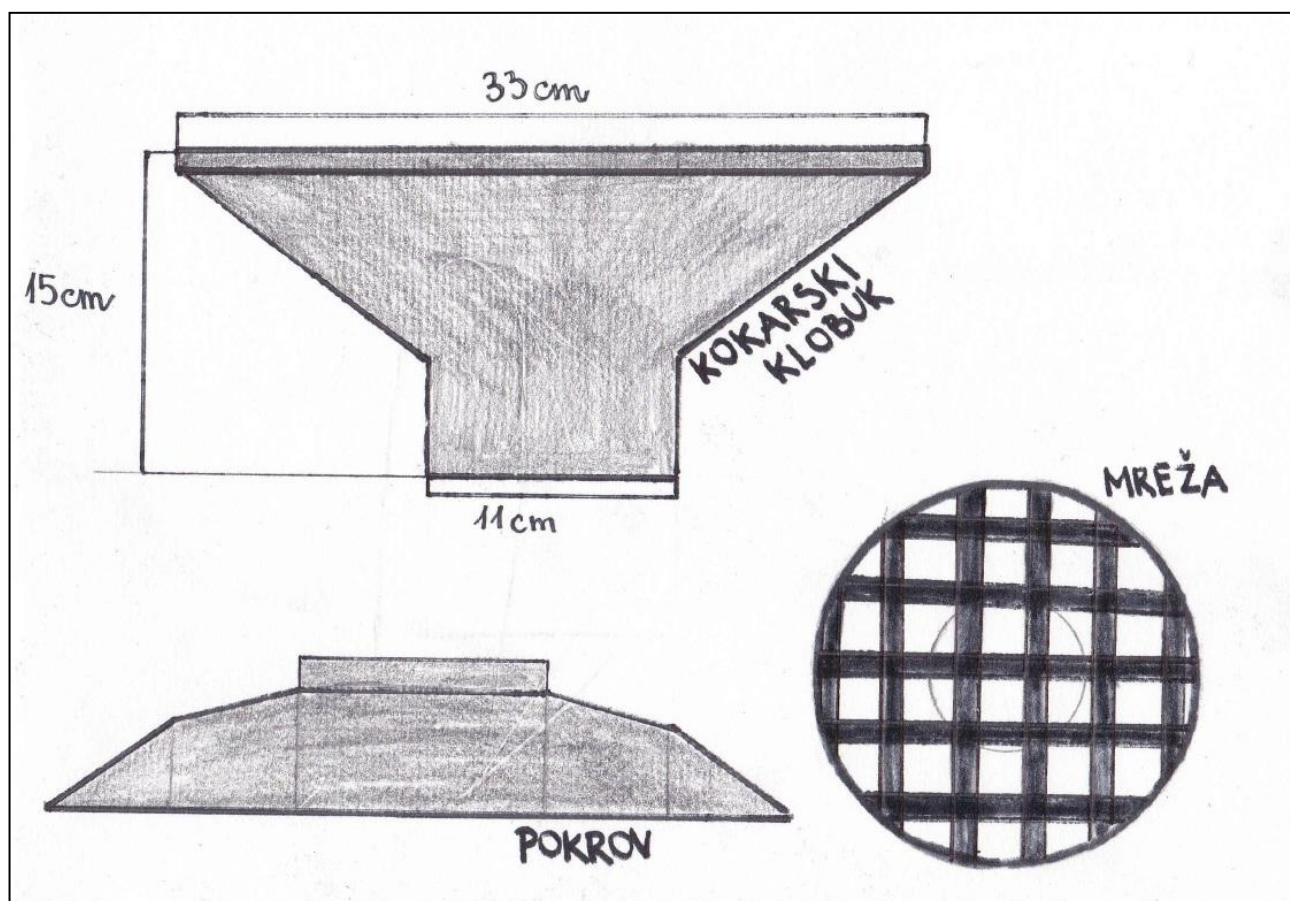
Slika 9: Zidana peč
(Risba: B. Venek – prisala iz knjige Kokarje skozi čas, str. 35).

Večja odprtina je bila namenjena vnašanju izdelkov in kurjenju. Zaprli so jo z deskami.

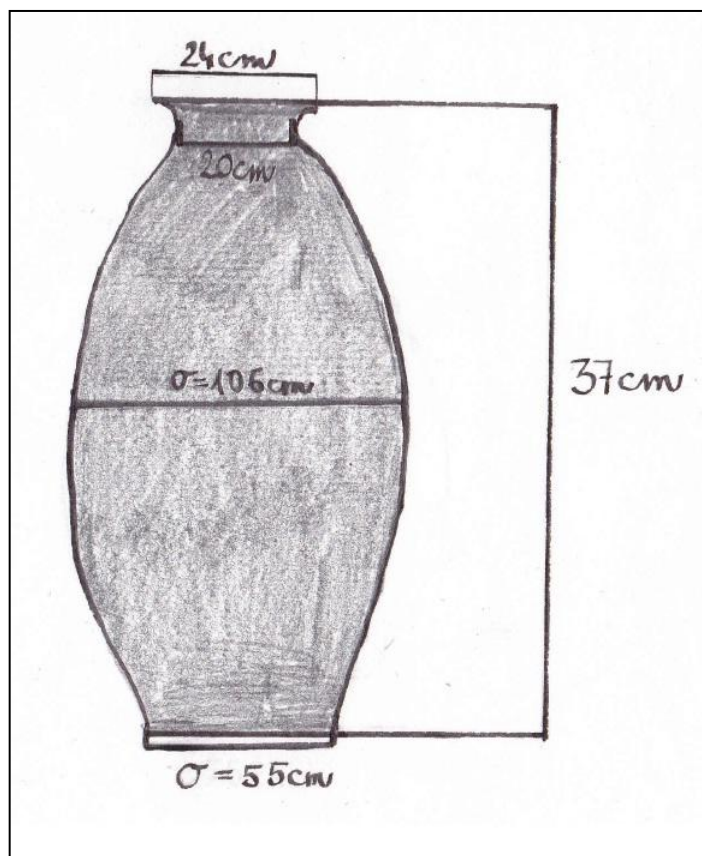
4.2.4 Obisk muzeja

Odpravila sem se tudi na ogled izdelkov v muzeju v Gornjem Gradu, kjer sem ugotovila, da se posoda za isti namen razlikuje po obliki in velikosti. Iz pogovorov sem izvedela, da enotne mere posod niso bile določene, zato je vsak lončar izdeloval tako, kot se je naučil pri svojem lončarskem mojstru.

Izmerila sem različne posode in jih skicirala.

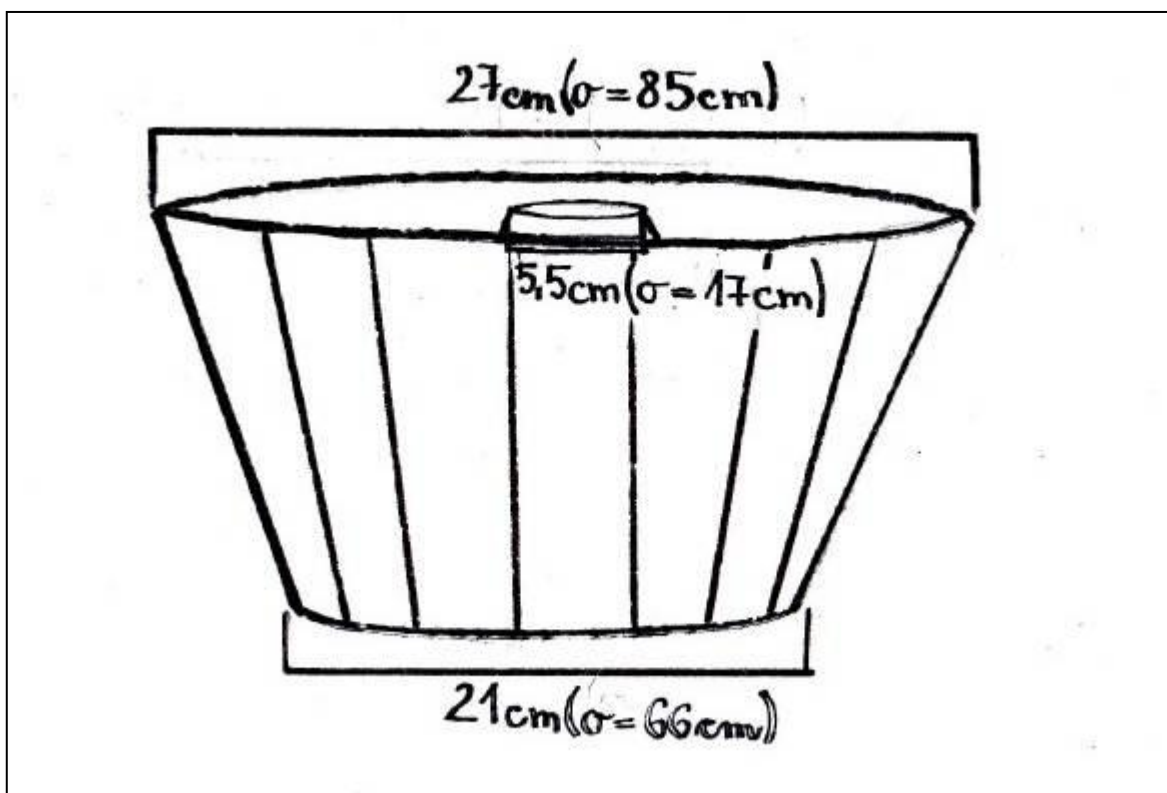

Slika 10: Kokarski klobuk
(Risba: B. Venek).

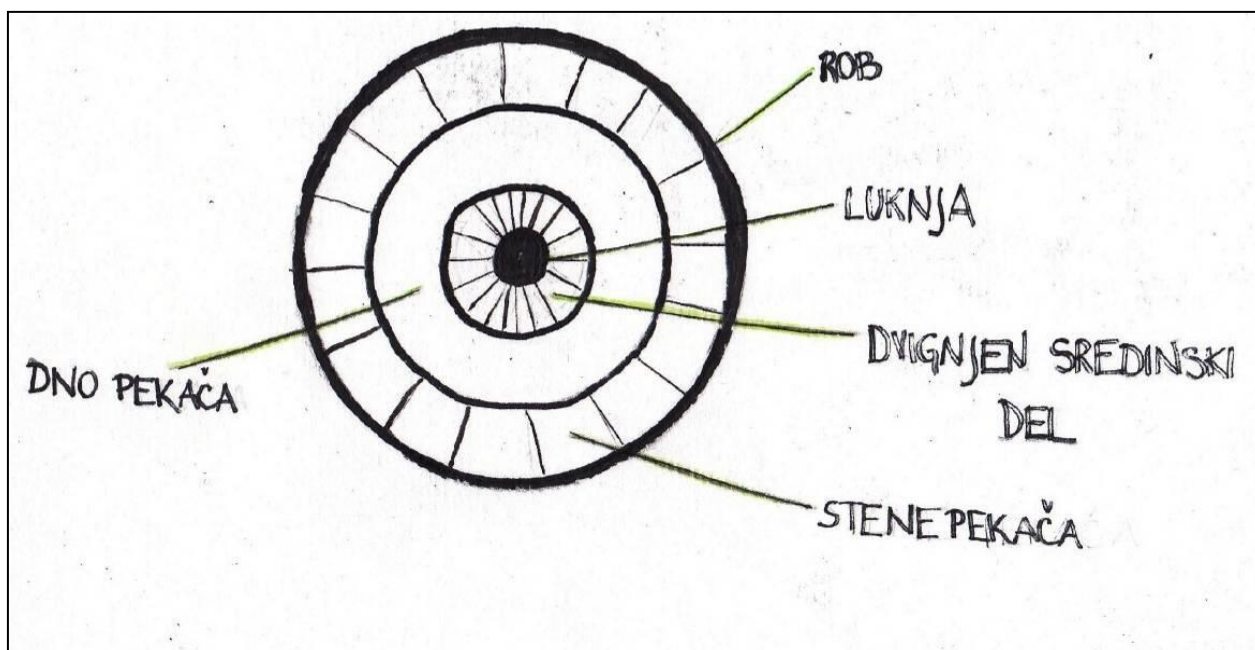

Slika 11: Posoda za tekočino in hrambo jajc
(Risba: B. Venek).

Jajca so v tej posodi hranili skupaj z pšenico, da se niso razbila. K posodi je spadala tudi pokrovka, ki pa je v muzeju nimajo.

Slika 12: Pekač za peko potice od strani
(Risba: B. Venek).

Slika 13: Tloris pekača za peko potice
(Risba: B. Venek).

4.2.5 Poskus oživitve lončarstva

V zapisih lahko preberemo, da so lončarstvo po njegovem zatonu v drugi polovici 19. stoletja ponovno obudili zaradi potrebe. Zanimalo nas je, ali so lončarstvo kot dejavnost ali v namene turizma še kdaj poskušali obujati. V pogovorih smo izvedeli, da so posamezne pobude, tudi enkratni dogodki bili (leta 1998 je bila v okviru občinskega praznika v Kokarjah prireditev o kokarski lončarjih), ni pa to postalo tradicionalno ali splošno poznano.

Hipoteza, da je vsak poskus oživitve lončarstva propadel, je potrjena.

Tudi v letu 2013 potekajo prizadevanja za obuditev ter promocijo zgodovine lončarstva.

5 RAZPRAVA

Zgodovina domačega kraja me je vedno privlačila. Ko sem se pogovarjala s starejšimi (sosedje, tete), sem vedno znova odkrila kaj novega. Lončarstvo v Kokarjah pa me je privlačilo zaradi skrivnostne oddaljenost. Tu in tam sem naletela na kakšno zanimivo posodo, ki ji tudi lastniki niso poznali pravega izvora. Čisto pravi kokarski klobuk sem po dolgem iskanju (govorilo se je, da bi lahko bil kje pri nas) našla tudi na našem kozolcu; zaprašnega, a še vedno celega.

Slika 14: **Kokarski klobuk**
(Foto: S. Venek).

Le redko sem naletela na koga, ki je o tem kaj vedel; med mojimi sošolci jih do takrat, da sem povedala, kaj bom raziskovala, ni bilo prav veliko.

Največja težava se je pojavila pri iskanju pisnih podatkov. Vsi zgodovinarji se v svojih raziskavah naslanjajo na Franja Baša, ki je lončarstvo v Zadrečki dolini preučeval pred drugo svetovno vojno, ko redke listine še niso bile uničene. Ker se je lončarstvo končalo že tako

dolgo nazaj, pa ni živih pričevanj, razen govoric in zgodb, ki se jih ne da preveriti in se med seboj razlikujejo.

Tudi sama sem želela izdelati svojo črno posodo. Pri tem sem naletela na kar nekaj težav. Natančen postopek obdelave in žganja lončenine ni znan. Prav tako sem imela težave z iskanjem gline. Splošno znani glinokopi so povečini zasuti in prekopani, vendar sem (tja so me napotili ljudje) na Gorici našla polno lukenj, kjer so glino kopali. Vendar je ta glina preveč nečista za obdelavo. Glina s Homa pa na žalost ni prava. Verjetno so lončarji poznali mesta, kjer so izkopavali čistejšo glino, kljub temu pa so jo morali še dobro očistiti. Tudi orodij (vreteno, usnjeni trakovi) več ni. Kljub temu, da se zavedam, da za pravega manjka še marsikaj, je ta lonček moj prvi »kokarski piskrc«.

V raziskovalni nalogi sem raziskovala, kako se je pojavilo in razvijalo lončarstvo (pisni viri in pogovori) in z anketo ugotavljala, koliko o tem vedo tukajšnji prebivalci. Kljub temu, da sem pričakovala takšne rezultate, sem nekoliko razočarana. Želela bi, da vse ne utone v pozabo. Morda bi morali dati v šolah več poudarka lokalni zgodovinski dejavnosti. Učenci namreč črno posodo zelo slabo poznajo. Nekateri se o tem niti ne želijo poučiti ali izvedeti več. Poleg tega pa jih dosti meša pojma »črna posoda« in »litoželezna posoda«, saj slednja postane črna od uporabe na odprtem ognjišču.

Kot smo pričakovali, se je izkazalo tudi, da priseljeni ljudje o lončarstvu vedo manj kot tisti, ki tukaj živijo že od rojstva. A tudi to bi se lahko spremenilo, če bi imeli priložnost spoznati oz. izvedeti kaj več. Med ljudmi, s katerimi smo se pogovarjali, je čutiti željo, da bi se lončarstvo obudilo. Predstavniki Turističnega društva Gornji Grad mi je zaupal, da so se v zbirki gospoda Janeza Mavriča oglasili študentje s FDV, kjer bodo verjetno delali raziskavo o lončarjih. Poleg tega Krajevna skupnost Kokarje s pomočjo Muzeja Vrbovec in Občine Nazarje pripravlja prireditev Zadrecko lončarstvo. Ob prireditvi naj bi tudi odprli novo pohodniško in kolesarsko pot, ki se bo imenovala Lončarska pot.

Verjamem, da bo tudi moja raziskovalna naloga pripomogla k temu, da se bodo tisti, ki so o tem kaj vedeli, zavedli pomena lastne preteklosti. Tisti pa, ki so za »črne piskre« slišali prvič, bodo morda iz radovednosti poiskali kaj več informacij in se ob tem morda celo navdušili nad zgodovino.

6 ZAKLJUČEK

Prebivalcem Zadrečke doline, predvsem vasi Kokarje, je lončarstvo v obdobju od 14. do druge polovice 19. stoletja predstavljalo pomemben vir zaslužka. Uporabljali so material, ki so ga imeli v bližini; les in glino.

Kljub temu, da je to predstavljalo pomembno zgodovinsko vrednost, prebivalci o tem vedo izjemno malo. Le med starejšimi, večinoma domačini, je še ohranjeno izročilo o »kokrskih piskrih«.

Postopki izdelovanja črnih lončenih posod med ljudmi niso več poznani.

V preteklosti so poskušali obuditi to zgodovinsko izročilo, vendar jim ni uspelo. Tudi v letu 2013 nameravajo v okviru projekta »Ohranimo podeželje Zgornje Savinjske doline« predstaviti zadrečko lončarstvo.

Da bi mlajšim rodovom, pa tudi tistim starejšim, ki jih to še zanima, približali ta del zgodovine, bi bilo zanimivo izdelati avtentični turistični spominek – kokarski klobuk.

7 POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je bil raziskati in opisati del zgodovine Kokarij; omejili smo se na lončarstvo in tako imenovane »črne piskre«. Lončarstvo se je v Kokarjah po prvih pisnih virih začelo v letu 1340, predvidevajo pa, da se je obdelovanje gline in izdelovanje posode pričelo s prihodom Slovanov v 6. stoletju. Obiskali smo zbiratelje in lastnike črnih posod, s pomočjo ustnih in pisnih virov smo raziskali razvoj in pomen lončarstva v preteklosti, način izdelave ter uporabo lončenine. Z anketiranjem različno starih prebivalcev Zgornje Savinjske doline smo raziskali, koliko vedo o lončarstvu. Iz anket je mogoče razbrati, da ljudje, ki že od rojstva živijo v naši dolini, »črne piskre« poznajo bolje kot priseljeni. Kljub temu pa so postopki izdelave slabo poznani. Ugotovili smo, da prebivalci, mlajši od 40 let, o »črnih piskrih« in o postopkih izdelovanja črne posode vedo manj kot starejši. Izvedli smo pogovore z ljudmi, ki so na kakršen koli način povezani z zgodovino in turizmom v Občini Nazarje, med drugim tudi z raziskovalcem in dobrim poznavalcem zgodovine Savinjske doline, gospodom Aleksandrom Videčnikom.

Po propadu lončarstva v Kokarjah so ga poskušali na različne načine ponovno obuditi, vendar jim ni uspelo. V letu 2013 nameravajo v okviru projekta »Ohranimo podeželje Zgornje Savinjske doline« predstaviti značilnosti krajev. V Kokarjah bo to lončarjenje z osrednjim dogodkom, ki se bo imenoval Zadrečko lončarstvo.

Verjamem, da bo tudi moja raziskovalna naloga pomemben prispevek k temu dogodku.

8 ZAHVALA

Zahvaljujem se mentoricama gospe Branki Nareks in gospe Karli Jeromel Rednak za pomoč in vodenje pri nastajanju te raziskovalne naloge, gospe Janji Kovač za prevod v angleščino, gospe Mariji Venek za lektoriranje in domačim za vso podporo.

Pri raziskovanju so mi pomagali tudi gospod Aleksander Videčnik, Janez Mavrič, Marija Štiglic in okoliški prebivalci. Tudi njim se zahvaljujem za pomoč.

9 PRILOGE

Priloga A ANKETA

1. Ali veste, kaj so 'črni piskri'?

a) DA

b) NE

2. Ali je bil kdo od vaših prijateljev, znancev, sorodnikov, prednikov... lončar v Zgornji Savinjski dolini?

a) DA (Kdo?)

b) NE

3. Ali imate doma kakšen lončen (glinen) izdelek? Poznate koga, ki ga ima?

a) IMAMO (Kateri izdelek imate?)

c) POZNAM (Katere izdelke imajo?)

b) NIMAMO

d) NE POZNAM

4. Ali veste od kod je posoda? (kraj, pokrajina, tujina)

a) Zg. Savinjska

c) Drugi deli Slovenije

b) Prekmurje

d) Tujina

e) Ne vem

5. Ali poznate postopek izdelovanja črne posode?

a) DA (Prosim zapišite ga)

b) NE

6. Bi želeli izvedeti več o lončarstvu v Zg. Savinjski dolini ali svoje znanje izpopolniti?

a) DA

b) NE

Zakaj? _____

7. Spol

a) M

b) Ž

8. Starost

a) od 13 do 15 let

b) od 16 do 20 let

c) od 21 do 40 let

d) od 41 do 60 let

e) od 61 do 80 let

f) nad 81 let

9. Kraj in občina kjer živite. _____

Kako dolgo že živite v tem kraju?

a) od rojstva

b) sem priseljenec/ka

10 LITERATURA IN VIRI

1. Podrižnik, S. 2011. Kokarje skozi čas. Samozaložba, Izola. Str. 31 – 35.
2. Videčnik, A. 1998. Grad Vrbovec Nazarje, Zadrečko lončarstvo, Epsi Nazarje, Občina Nazarje. Str. 19 - 21.
3. Baš, F. Zadrečki lončarji. Sistory:
<http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?urn=SISTORY:ID:6080> (november 2012)
4. Lončarji. Wikipedija <http://sl.wikipedia.org/wiki/Lon%C4%8Darstvo> (november 2012)

Fotografije in risbe so last: B. Venek.